

Riigikogu väliskomisjoni istungi protokoll nr 138

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 12. mai 2025

Algus 11.19, lõpp 12.34

Juhataja: Marko Mihkelson (esimees)

Protokollija: Kristiina Reinfeldt (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Ester Karuse, Eerik-Niiles Kross, Henn Põlluaas, Luisa Rõivas

Komisjoni ametnikud: Birgit Keerd-Leppik (nõunik-sekretariaadijuhataja), Ivar Mölder (nõunik)

Puudusid: Mart Helme, Juku-Kalle Raid ja Urmas Reinsalu

Kutsutud: Välisministeeriumi välismajanduse ja arengukoostööküsimuste asekanstsler Mariin Ratnik ning Välisministeeriumi väliskaubanduspoliitika ja rahvusvaheliste majandusorganisatsioonide osakonna peadirektor Jüri Seilenthal (2. päevakorrapunkt); Eesti suursaadik Saksamaa Liitvabariigis Marika Linntam (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Eesti seisukohad 15. mail 2025 toimuval Euroopa Liidu välisasjade nõukogu kaubandusministrite kohtumisel
3. Arengud Saksamaal
4. Riigikogu otsuse „Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine“ muutmise eelnõu esitamine
5. väliskomisjoni algatatud Riigikogu otsus „Riigikogu otsuse ”Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine” muutmine” (646 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
6. Kollektiivne pöördumine "Eesti toetab Palestiina omariiklust" (1-6/24-136/1)
7. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Väliskomisjoni nädala (12.05-18.05.2025) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 12. mai 2025 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Eesti seisukohad mail 2025 toimuval Euroopa Liidu välisasjade nõukogu kaubandusministrite kohtumisel
3. Arengud Saksamaal
4. Riigikogu otsuse „Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine“ muutmise eelnõu esitamine

5. Kollektiivne pöördumine "Eesti toetab Palestiina omariiklust"

6. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 13. mai 2025 kell 14.00

1. Eesti seisukohad mail 2025 toimuval Euroopa Liidu välisasjade nõukogu välisministrite kohtumisel

2. Eesti seisukohad 14.-15. mail 2025 Türgis Antalyas toimuval NATO välisministrite mitteametlikul kohtumisel

3. Eesti seisukohad mail 2025 toimuval Euroopa Liidu välisasjade nõukogu kaitseministrite kohtumisel

4. India-Pakistani suhete ülevaade

5. Info ja muud küsimused

Kohtumised:

Teisipäeval, 13. mail 2025 kell, 16.00 esineb väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson Eesti Diplomaatide Kooli lõpuaktusel

Marko Mihkelson tegi ettepaneku täiendada teisipäevase istungi päevakorda ja lisada India-Pakistani suhete ülevaate punkti.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Ester Karuse, Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Rõivas).

2. Eesti seisukohad 15. mail 2025 toimuval Euroopa Liidu välisasjade nõukogu kaubandusministrite kohtumisel

Mariin Ratnik sõnas, et kaubandusministrite kohtumisel on kaks peateemat: Euroopa Liidu (edaspidi EL) kaubandussuhted Ameerika Ühendriikidega (edaspidi USA), sealhulgas Euroopa Komisjoni läbirääkimiste seis USAGA tolliimportmaksude teemal, ning majandusjulgeolek. Lõunalaua formaadis arutavad kaubandusministrid käimasolevate kaubanduslepingute läbirääkimiste teemal. Eestit esindab kohtumisel majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo. Ratnik keskendus peamiselt USA tollimaksudele, kuna hiljuti avaldas Euroopa Komisjon uue vastutollimaksude nimekirja, mis hõlmab umbes 95 miljardi euro väärtuses kaupu. Välisministeeriumi ülesanne on kaasata kohalikke sektoreid ja selgitada välja, milliseid mõjusid võib tollimaksude nimekiri Eesti ekspordile avaldada. Ta mainis ka hiljutisi arenguid, nagu Hiina ja USA vaheline kokkulepe 90-päevase tollitariifide peatamise osas. Lisaks puudutas Ratnik ELi ja teiste riikide vaheliste vabakaubanduslepingute hetkeseisu. Lõpetuseks mainis ta Suurbritannia ja USA vahelise vabakaubanduslepingu sõlmimist pärast umbes 25 aastat kestnud läbirääkimisi ning rõhutas vajadust edasi liikuda ELi majandusjulgeoleku strateegiaga, sealhulgas investeeringute ja tarneahelate turvalisuse küsimustes.

Marko Mihkelson küsis, milline on ajaraam ameeriklastega läbirääkimistel. **Mariin Ratnik** vastas, et täpsem ajakava selgub loodetavasti 15. mail kaubandusministrite kohtumisel. Praegu kehtib 9. aprillist alanud 90-päevane periood, mille jooksul püütakse lahendust leida. Kui läbirääkimised ebaõnnestuvad, rakenduvad varem mainitud vastumeetmed ja võimalikud uued meetmed.

Otsustati:

2.1. Toetada Vabariigi Valitsuse varem esitatud seisukohti (konsensus: Ester Karuse, Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Rõivas).

3. Arengud Saksamaal

Marika Linntam märkis, et Saksamaal astus eelmisel nädalal ametisse uus valitsus, mille liidukantsleri valimine Bundestagis oli alguses keeruline ja tekitas spekulatsioone koalitsiooni

sisepingetest. Olulistest ametitest jätkavad tuttavad isikud, sealhulgas välisminister Wadephul ja kaitseminister Pistorius. Parlamendi komisjonide esimehi hakatakse samuti peatselt valima. Linntam nentis, et CDU juht Merz soovib ajada jõulisemat välispoliitikat, mis väljendus tema esimestes välisviisitides ning selges Ukraina toetuses. Samas on veel ebaselge, kuidas täpselt Saksamaa edaspidi Ukraina sõjalise toetamise ja sanktsioonide osas käitub. Linntam hindas üldist Saksamaa uut poliitilist suunda Eesti jaoks positiivseks. Toimus arutelu, kus Linntam vastas komisjoni liikmete küsimustele.

Henn Põlluaas küsis, millised on Saksamaa uue koalitsiooni plaanid olukorras, kus juhuslikule elektritootmisele panustamine ja rohetemaatika on kahjustanud Saksamaa majandust, tõstnud hindu ning raskendanud tööstuse, sealhulgas autotööstuse olukorda.

Marika Linntam vastas, et Saksamaa uus koalitsioon peab energiapoliitikat väga oluliseks majanduse elavdamisel ning ettevõtjatele paremate tingimuste loomisel. Tähelepanu keskmes on eelkõige vesinikutehnoloogia ja meretuuleparkide arendamine, sealhulgas ka Läänemere piirkonnas. Samuti märtsis Bundestagis heaks kiidetud 500 miljardi euro suurusest investeeringupaketist peaks suur osa minema taristu-, kliima- ja energeetikaprojektidele, kuid täpne raha jagunemine pole veel selge.

4. Riigikogu otsuse „Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine“ muutmise eelnõu esitamine

Marko Mihkelson sõnas, et sotsiaalkomisjon on esitanud ettepaneku nimetada seoses Hele Everausi Riigikogu liikme volituste lõppemisega komisjoni esindajaks Balti Assamblee delegatsioonis Irja Lutsar. Ta tegi ettepaneku teha komisjonipoolsed otsused.

Otsustati:

4.1. Toetada sotsiaalkomisjoni ettepanekut Balti Assamblee Eesti delegatsiooni muutmiseks (konsensus: Ester Karuse, Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Rõivas).

4.2. Kinnitada eelnõu tekst ja seletuskiri ning esitada eelnõu täiskogule 12. mai istungil (konsensus: Ester Karuse, Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Rõivas).

4.3. Teha Riigikogu juhatusel ettepanek määrata eelnõule muudatusettepanekute esitamise tähtajaks reede, 16. mai kell 16 (konsensus: Ester Karuse, Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Rõivas).

4.4. Juhul kui Riigikogu juhatus määrab juhtivkomisjoniks väliskomisjoni, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda esimesele lugemisele neljapäeval, 22. mail ja viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus: Ester Karuse, Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Rõivas).

4.5. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Ester Karuse (konsensus: Ester Karuse, Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Rõivas).

5. Kollektiivne pöördumine "Eesti toetab Palestiina omariiklust" (1-6/24-136/1)

Marko Mihkelson sõnas, et Riigikogu juhatus võttis pöördumise menetlusse läinud aasta 21. novembril ja edastas selle menetlemiseks väliskomisjonile. 17. veebruari tutvustasid pöördumise algatajate esindajad oma ettepanekuid komisjoni istungil. Mihkelson tuletas komisjoni liikmetele lühidalt meelde algatajate ettepanekud ning sõnas, et komisjoni ülesanne on kujundada pöördumisele vastus seaduses ette nähtud võimaluste alusel. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse (edaspidi RKKTS) järgi on komisjonil aega kuus kuud pöördumise osas otsus teha. Seaduse järgi on komisjonile pöördumise menetlemine ning selle suhtes seisukoha kujundamine kohustuslik. Komisjon võib esitatud ettepanekuga osaliselt või täielikult nõustuda või mitte nõustuda.

Mihkelson rõhutas, et kuigi Eesti toetab kahe riigi lahendust ja püsivat rahu Lähis-Idas, ei peeta üksnes Palestiina tunnustamist rahu saavutamise võtmeks. Seda kinnitab ka asjaolu, et

kuigi 146 riiki on Palestiinat ametlikult tunnustanud, ei ole see konflikti lahendamisele kaasa aidanud. Ta kutsus kolleege üles arutlema ja kujundama komisjoni seisukoha ettepanekute osas.

Eerik-Niiles Kross tegi komisjonis ettepaneku rakendada kollektiivse pöördumise osas menetluslikult RKKTSi § 152¹³ punkti 5, mis võimaldab pöördumine tagasi lükata. Ta põhjendas oma seisukohta sellega, et pöördumises esitatud ettepanekud ei puuduta üksnes Palestiina omariikluse küsimust, vaid käsitlevad ka rahvusvahelisi kohtuotsuseid, mida Eesti ei saa ennetavalt tunnustada. Kross tõi esile, et näiteks teise punktina toodud nõue Iisraelile vee ja elektri taastamiseks Gazas ei ole Eesti pädevuses ning jääb ebaselgeks, milline peaks olema Eesti roll. Ta märkis, et paljud Euroopa Liidu liikmesriigid, sh Prantsusmaa, Hispaania ja Kreeka, on samuti olnud ettevaatlikud sarnaste seisukohtade suhtes. Lisaks rõhutas ta, et relvaembargo kehtestamine Iisraeli suhtes läheks otseselt vastuollu Eesti julgeolekuhuvidega.

Henn Põlluaas toetas Krossi ettepanekut lükata kollektiivne pöördumine tagasi. Tema sõnul ei ole Palestiina riiki *de facto* olemas, kuna puuduvad riiklikud tunnused – nagu ühtne rahvas, seadusandlus, toimiv valitsus või kontrolliv jõustruktuur. Tegemist on territooriumiga, mida kontrollib terroriorganisatsioon Hamas ning seetõttu ei ole midagi, mida saaks reaalselt tunnustada. Põlluaas leidis, et Palestiina iseseisvuspüüdlused põhinevad eksitavatel eeldustel ning „pseudoriikide“ loomine sellise loogika alusel oleks pretsedendina ohtlik. Samuti tõi ta välja, et süüdistused genotsiidis Iisraeli vastu ei ole põhjendatud, kuna Iisrael sooritab täppislööke Hamasi sihtmärkidele, mitte tsiviilelanikele. Ta rõhutas, et Hamas ise kasutab tsiviilstaristut sõjaliseks tegevuseks, seades elanikud ohtu. Lisaks kritiseeris ta ettepanekuid katkestada diplomaatilised ja majandussuhted Iisraeliga ning kehtestada sanktsioonid, leides, et need oleksid vastuolus Eesti huvidega. Põlluaasa hinnangul ei ole Palestiina esindusorganid ka ise olnud valmis riiki looma ning nende eesmärk – Iisraeli hävitamine – muudab dialoogi võimatuks. Seetõttu ei pea ta pöördumist põhjendatuks ja toetab selle täielikku tagasilükkamist.

Luisa Rõivas ja **Ester Karuse** olid tagasilükkamise poolt.

Marko Mihkelson võttis arutelu kokku ja tegi ettepaneku teha komisjoni otsus pöördujate ettepanek tagasi lükata ning sellest pöördujate algatajatele teada anda.

Otsustati:

5.1. Lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktist 5 esitatud ettepanek tagasi lükata (konsensus: Ester Karuse, Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Rõivas).

6. Info ja muud küsimused

Marko Mihkelson andis ülevaate oma hiljutisest visiidist Ukrainasse, mille järgselt toimus komisjonis arutelu.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marko Mihkelson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristiina Reinfeldt
protokollija